

Pěstujeme zeleninu

Na jaře všechno raší a rostliny se probouzejí ze zimního spánku. Před začátkem zahradnického roku se důkladně zaměříme na nejrůznější semena a začneme s předpěstováním ve vnitřních prostorách školky. Nejdříve si vybereme rostliny, které později vysadíme ven, a s dětmi budeme porovnávat semínka rajčat, paprik, okurek atd. Také se společně zamyslíme, co všechno semínko potřebuje, aby z něj začala vyrůstat rostlinka: zem, světlo a teplo. Do malých nádobek na sazenice, např. do kartonových obalů od vajec nebo do kořenáčků, které si sami vyrobíme ze starých novin, zasadí malí zahradníci semínka a později se starají o vzešlé sazenice.

TIP

Vhodné rostliny pro školkový záhon – příklady

- ☐ Dýně – rozvětvený růst
- ☐ Lichořejšnice – vysoký vzrůst se zářivými květy, které se stejně jako listy dají jíst.
- ☐ Ředkvičky – úspěch rychlé sklizně
- ☐ Bylinky jako levandule, meduňka, šalvěj atd. – rozmanité vůně
- ☐ Brambory – nenáročné, většinou se to povede.

Aktivita

Zeleninová pantomima

Potřebujeme

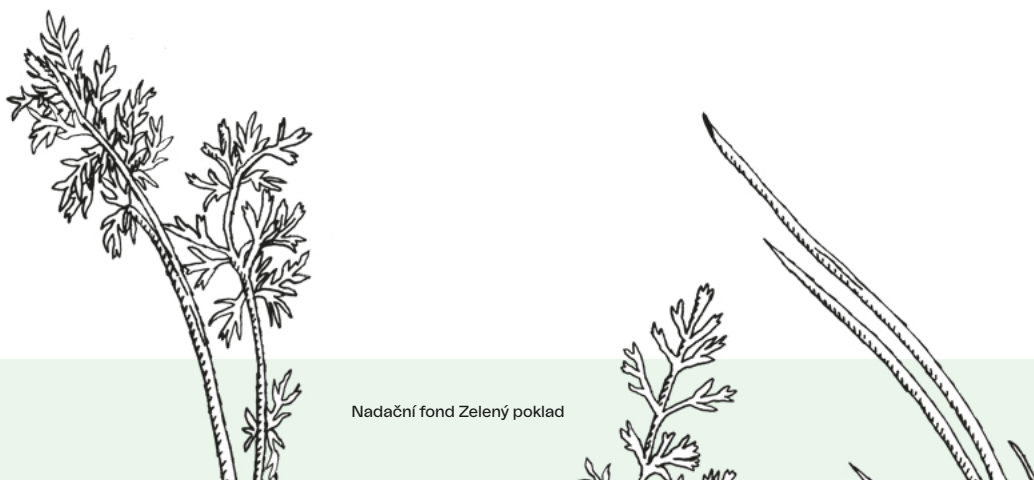
zeleninu nebo její ilustrace

Kompetence

klíčová kompetence k učení

Popis činnosti

Při této pantomimické hře se děti blíže seznámí s různými druhy zeleniny. Budete potřebovat různou zeleninu, buď originál nebo na obrázku. Důležité je, aby rostlina měla všechny části, resp. aby byla na obrázku celá. U kedlubny tedy nejen bulva, ale i listy kolem, nejen sama mrkev, ale i nať, u cukety obrázek s květem. Pro každou zeleninu jsou stanovené pantomimické pohyby, které vždy předvádějí tři děti společně. U kedlubny hraje jedno dítě bulvu tak, že se schoulí do klubíčka, zatímco ostatní dvě – jedno vlevo a druhé vpravo – ztvárňují listy tím, že zvedají ruce a kývají se ve větru. Mrkev se bude natahovat do délky a dítě vlevo a vpravo u její hlavy udělá prsty nať. Pro každou zeleninu vymyslíme pantomimickou figuru a nacvičíme ji. Pak si děti stoupnou do kruhu, jeden je uprostřed, ten řekne zeleninu a ukáže na jednoho spoluhráče z kruhu, který s hráči po své levici a pravici jmenovanou zeleninu předvedou. Když se to povede, dítě uprostřed řekne další druh zeleniny a ukáže na jiného hráče. Když děti předvedou zeleninu špatně nebo pomalu, hráč uprostřed je vystřídán. Pro snazší rozjezd hry doporučujeme začít se třemi druhy zeleniny a postupně přibírat další.

Výměna rostlinek

Potřebujeme	rostliny nebo semena ze zahrádky nebo z balkónu od rodičů dětí ze školky
Kompetence	klíčová kompetence k podnikavosti a pracovní
Popis činnosti	Uspořádejte ve školce výměnnou burzu rostlin, aby co nejvíce zájemců mělo co nejvíce různých druhů. Rodiče přinesou do školky sazenice a semena s názvem a informacemi o pěstování a mohou je mezi sebou měnit 1:1.

Aktivita

Co roste nad zemí a co pod ní?

Potřebujeme	čtvrtky, nůžky, fixy
Kompetence	klíčová kompetence k učení
Popis činnosti	Při přípravě na výsadbu se děti naučí, kde rostou plody různých druhů zeleniny. Děti nakreslí kruhy a vystřihnou je, pak je položí na spodní třetinu papíru a houbičkou s hnědou barvou přejedou podél okraje kolem dokola. Pak šablonu odloží. Teď se společně zamyslíte, kde která zelenina roste. Například u mrkve vidíme nad zemí jen zelenou nať, plod je ale skrytý v zemi. Děti namalují mrkev do bílého kruhu a nad hnědou zem její zelenou nať. Rajčata zase rostou nad zemí, dole mají jenom kořeny. U brambor rostou hlízy v zemi, nahoře je vidět jenom bramborová nať.

Vyvýšený záhon

Potřebujeme	staré vany, sudy, dřevěné odštěpky, zahradní zeminu, kompost, sazenice, zahradnické nářadí (lopaty, kolečko, konev), jmenovky s názvy rostlin
Kompetence	klíčová kompetence k podnikavosti a pracovní
Popis činnosti	Další nápad, jak do projektu zapojit rodiče, je vyrobit s nimi ve školce vyvýšený záhon. A zrovna sem můžeme vysadit několik sazenic z výměnné burzy. Při výběru rostlin bychom měli mít na zřeteli dobu sklizně a prázdniny, aby se nestalo, že všechno bude dozrávat, když je školka v létě zavřená. Vyvýšený záhon si uděláme ze staré vany, sudu apod. Do dna těchto vhodných nádob se udělají otvory, aby nadbytek vody mohl odtékat. Pak je naplníme třemi vrstvami materiálu: dřevěnými odštěpkami, kompostem a zeminou. Třeba při tom děti objeví v kompostu nějakou tu žížalu. Nakonec zasadíme rostlinky a budeme se učit, jak o ně správně pečovat. základy pro bohatou sklizeň na podzim. Bramborám se v některých moravských nářečích říká zemáky, protože bramborová hlíza (jedlá část rostliny) roste pod zemí, spojená s kořeny. Nad zemí již brzy po zasazení vypadá bramborová rostlina jako maličký zelený keřík, který v létě kvete. Na těchto květech se vytváří malé zelené plody, které jsou jedovaté.
TIP	Jakmile brambora začne klíčit, vznikne z jedné bramborové hlízy více jedinců. Brambory tedy můžeme i rozříznout, nová rostlina ale vyroste pouze z kousků s klíčkem (= meristémem).

Předklíčíme si brambory

Potřebujeme kartony od vajec, brambory (příp. různých odrůd)

Kompetence klíčová kompetence k podnikavosti a pracovní

Popis činnosti Brambory, které nám zbyly ze zimní zásoby, položíme do kartonu na vejce „pupíkem“ dolů, tedy místem, kde byla hlíza přirostlá ke kořenům. Pokud už hlízy vyhnaly dlouhé klíčky, odstraníme je. Kartony od vajec postavíme na teplé, světlé místo bez přímého slunečního záření. Po několika týdnech vyženou brambory krátké, silné a tlusté klíčky, na kterých se už částečně tvoří malé listy. S dětmi můžete každý den pozorovat změny, které na bramboře probíhají, a sledovat, jak která odrůda roste (klíčky odrůdy Allianz rostou velmi rychle, odrůda Salad Blue vyhání velké množství malých klíčků). S předklíčením můžete začít už v únoru, záleží na tom, kdy chcete brambory sázet a kdy sklízet. Kvůli případným mrazům by se ale brambory neměly dávat do země před polovinou nebo koncem dubna. Předklíčení není nezbytně nutné, urychluje ale růst a rostliny jsou pak odolnější vůči nemocím a škůdcům.

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE

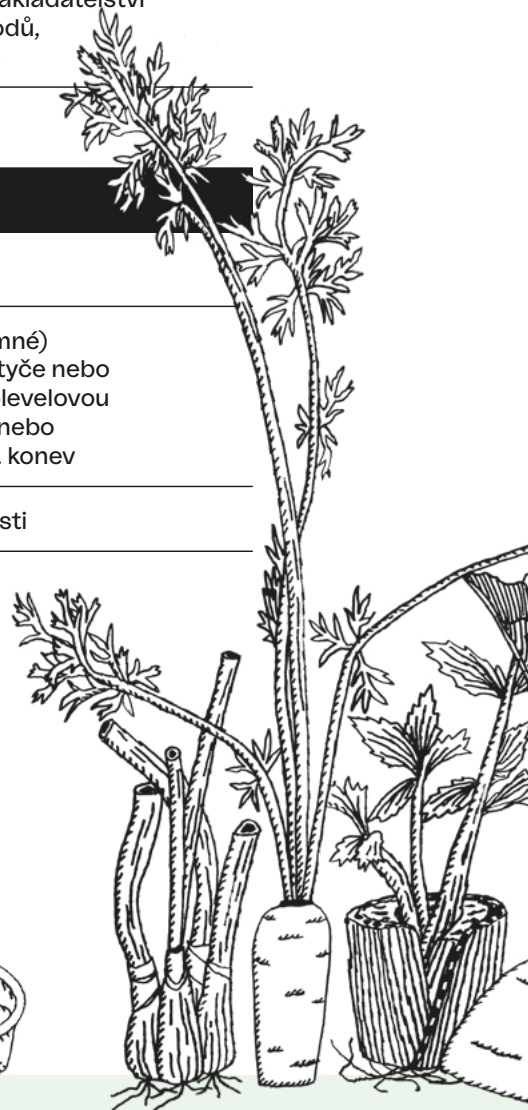
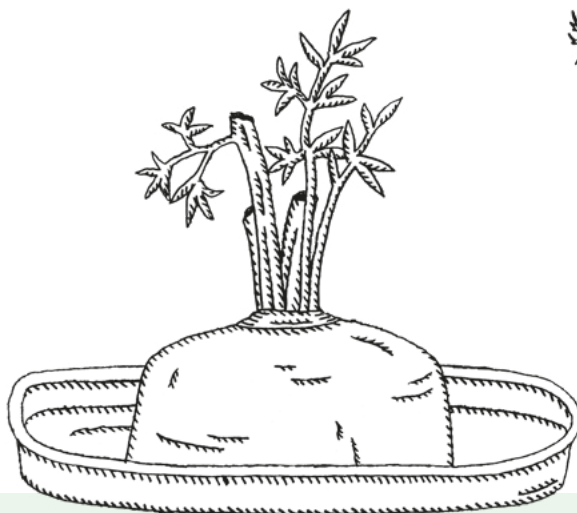
Regrowing je metoda rozmnožování, kdy z rostlinných zbytků vznikají nové rostliny. Mnoho odpadů z kuchyně nemusí putovat hned na kompost, dovedou totiž nasazovat nové výhonky. Zejména pro děti je velmi vzrušující sledovat, co vyroste např. z kousičku mrkve s trochou natě.

TIP TIP Kniha Regrow Neue Ernte aus Gemüseresten (česky Regrow – nová sklizeň ze zbytků zeleniny) od Katie Elzer-Peters, nakladatelství Bassermann Verlag, obsahuje celou řadu nápadů a návodů, jak krok za krokem ze zbytků zeleniny vypěstovat novou.

Bramborová věž

Potřebujeme drátěné pletivo (80 cm x 200 cm), např. králíčí pletivo (jemné) nebo pletivo na omítky (s velkými oky), příp. dvě dřevěné tyče nebo kovový prut (délka 90 cm), kleště na pletivo, slámu, protipleveľovou rohož z přírodního materiálu (konopnou nebo z ovčí vlny) nebo pytlovinu, drát, zeminu, naklíčené brambory, lopatku, příp. konev

Kompetence všímavost, kooperativní kompetence, motorické dovednosti

Popis činnosti

V bramborové věži si můžeme vypěstovat brambory na malém prostoru. Její konstrukci tvoří drátěné pletivo nebo omítací rohož. Pletivo by nemělo být příliš vysoké, aby děti do věže snadno dosáhly. Omítací rohož má tu výhodu, že děti jejími velkými oky protáhnou ruce. K oběma okrajům pletiva připevníme dřevěné tyče tím, že přes ně přehneme pletivo. Nyní vytvoříme věž a tyče na několika místech svážeme. Přesah tyčí zatlačíme do země, tím věž zafixujeme. Věž lze také uzavřít tak, že pletivem protáhneme kovový prut, který pak opět můžeme pro větší stabilitu zatlačit do země. Teď můžeme začít s výsadbou. Děti obloží stěny věže pytlouinou nebo slámou, aby zemina pletivem nevypadávala. Pak věž naplníme zeminou do výšky asi 15 cm. Naklíčené brambory položíme ke kraji a doprostřed věže (s odstupem asi 15 cm od sebe) a zasypeme je zhruba 10 cm vrstvou zeminy.

Pak musíme počkat, dokud mladé rostlinky nevyraší ze země a nebudou mít alespoň 10 cm. Pak mohou děti okraj věže zase vyložit pytlouinou nebo slámou a brambory znovu zasypat jemnou zeminou, aby ze země vyčnívaly jen vrchní lístky. Tento postup s dětmi zopakujeme vícekrát, dokud věž nebude zcela naplněná hlínou a rostliny brambor nedorostou až úplně nahoru, pak už je necháme růst a kvést po svém. Děti mohou pravidelně kontrolovat, zda na bramborách nejsou mandelinky. V suchém létě je třeba brambory během růstové fáze pravidelně zalévat, ale nepřelít. Pokud věž stojí na nepropustném podkladu, je důležité dát pod první vrstvu zeminy vrstvu slámy, aby se dole nehromadila voda. Brambory ve věži je třeba pravidelně sledovat, protože rostou rychle a někdy se musí nová zemina doplňovat až dvakrát týdně. Na podzim bramborová nať uschne a my můžeme vykopávat a sklízet. Pokud máte ve školce vlastní kompost, dávejte do věže půdu z něj. Děti se tak seznámí s koloběhem růstu a rozkladu. Hrudkovitou hlínu mohou prosívat síty na písek, aby měly krásnou jemnou zeminu do bramborové věže.

Odkaz

Tipy na pěstování v češtině čtete na

TIP

Mandelinka bramborová Brambora má jednoho velkého přirozeného nepřitele – mandelinku. Tento brouk má na krovkách nápadně hnědožluté pruhy. Abyste na tohoto škůdce vyžráli, vysadte poblíž záhonu s bramborami mátu, ta mu totiž nechutná. Když už se ale mandelinka ve vašich bramborách zabydlela, nezbyvá jen důsledně sbírat všechny jedince, kteří vám padnou pod ruku.

DOPLŇUJÍCÍ INFORMACE

Zahradničíme bez rašeliny

Do záhonů ve školce přijde pouze zemina bez rašeliny. Její těžba je příčinou nezměrného drancování rašelinišť, v nichž je uloženo velké množství CO₂, skleníkového plynu, který se při těžbě uvolňuje a přispívá ke globálnímu oteplování. Rašeliniště jsou také stanovištěm celé řady vysoce specializovaných druhů, které v důsledcích těžby přicházejí o svůj přirozený životní prostor. Jeden metr rašeliny vzniká přibližně 1 000 let a člověk ho může zničit za kratičký okamžik. Rašelina navíc není pro pěstitelské úspěchy na zahradě vůbec nezbytná.

Vztah k vzdělávání pro trvale udržitelný vývoj

Z malinkého semínka během několika týdnů vzejde křehká rostlinka, která pak roste a roste, až dokáže odolat větru a dešti. Tento proces nám jasně ukazuje, jakou hodnotu bychom měli potravinám přisuzovat. Rychlé tempo dnešního světa je v mnoha ohledech v rozporu s přirozeným cyklem růstu, vývoje a rozkladu. Pěstování vlastních plodin zvyšuje povědomí o nutnosti zacházet s potravinami uvědoměle a zodpovědně.